

FTAMP 14.15.01

КОЛЛЕДЖ БІЛІМ АЛУШЫЛАРЫНЫҢ СӘТТІ БЕЙІМДЕЛУІНДЕГІ ТОП КУРАТОРЫНЫҢ РӨЛІ

ЖҰМАБАЕВА Г.Ж. ^[0000-0002-5511-8060], **ТОГАЙБАЕВА А.К.** ^[0000-0002-2071-9536]

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті., Ақтөбе, Қазақстан

*e-mail: zzhuumabaevaa@mail.ru, aikat_76@mail.ru

Андатпа:Мақалада топ кураторының колледж білім алушыларының бейімделуі барысында атқаратын рөлі қарастырылған. Куратор рөлі жаңа оқуға аяқ басқан білім алушы үшін маңызды екені көрсетілген. Білім алушының сәтті бейімделуіне ықпал ететін кураторлық жұмыстар мен қолдаудың маңызды екені баяндалған.

Түйін сөздер: куратор, бейімделуі, білім алушы, қолдау, колледж, кураторлық жұмыс.

Колледж білім алушыларын жаңа ортада білім алу жағдайларына бейімдеу проблемасы шын мәнінде маңызды жалпы теориялық мәселелердің бірі болып табылады, себебі жастардың студенттік өмірге бейімделуі әлеуметтік ортаның қатысуын талап ететін күрделі және көп қырлы процесс екені белгілі. В.Г. Крысько сөздігінде бейімделуі термині келесі мағынаға ие - бұл тірі организмдер мен қоршаған ортаның өзара әрекеттесуінің нәтижесі, бұл олардың өмір мен белсенділікке оңтайлы бейімделуіне әкеледі[1].

Білім алушыларды оқу және кәсіптік іс-әрекетке бейімдеу мәселесінің өзектілігі колледжде оқу кезеңінде кәсіби шеберлік негіздерінің қаланып, өзгермелі жағдайларда үздіксіз өзін-өзі тәрбиелеуге қажеттілік пен дайындықтың қалыптасуына байланысты. Біріншіден, жаңа оқу орны мен оқу орнына деген жаңа бағыт. Екіншіден, құрдастар мен оқытушылардың жаңа ұжымы. Үшіншіден, студенттік жатақханада тұруға байланысты қиындықтар - «еркіндік сынағының» басталуы, оған бәрі де төтеп бере алмайды. Сонымен қатар, мамандық таңдау мотивтерінің белгісіздігімен, психологиялық дайындықтың жеткіліксіздігімен, мектеп бағдарламасын нашар меңгерумен, өз бетінше жұмыс істеу дағдысының жоқтығымен байланысты қиындықтар туындайды. Бұл келеңсіз салдарларды болдырмау үшін топ кураторы бірінші курс колледж білім алушыларымен жүргізілетін жұмысты мұқият ойластырып, жоспарлауы керек. Куратор термині латынның *curator* – тәлімгер, сенімді адам деген сөзінен шыққан; топтық жұмыстың барысын қадағалауға сеніп тапсырылған адам. Куратор білім алушыларды микроклиматы бар біртұтас организмге бірігуге көмектесуі қажет. Сонымен қатар, куратор топтың ағымдағы барысы туралы

ақпаратқа ие болуы және проблемалық аймақтарға дер кезінде жауап беруі керек[2].

Жаңа оқу орнында кешегі оқушы ролінде болған білім алушы ұзақ сабаққа (дәріске) және оқытушылардың дәріс оқу стиліне, оқу материалын конспектілеуге, оқулықпен, қосымша әдебиеттермен, ғылыми дерек көздермен және т. б. жұмыс істеуге дағдыланбаған. Осыларды ескере отырып, топ кураторы білім алушыларды өз бетінше жұмыс істеуге деген дағдыны қалыптастыруы керек. Оқу тобының кураторы бірінші курс білім алушыларын оқу орнында оқуға үйрету, оларды жүйелі оқу қажеттілігіне сендіру, олардың білімін кеңейту және тереңдету үшін өзіндік жұмыстарды ұйымдастыруға көмектесу, білім алушылар тобында «оқу культін» қалыптастыруы керек. Куратор жұмысы білім алушының және жалпы білім алушылар ұжымның жеке тұлғасын оқыту, тәрбиелеу және дамытудың жалпы мақсаттарына бағынады. Ол өз іс-әрекетінде нормативтік-құқықтық, ғылыми-әдістемелік және педагогикалық құжаттарды басшылыққа алады. Оның қызметінің негізгі принциптері білім берудегі білім алушыға бағытталған (жеке) көзқарас, білім алушылардың жеке басын құрметтеу, өзін-өзі дамытуға және өзін-өзі жүзеге асыруына ықпал ету, олардың азаматтық ұстанымын қалыптастыру, білім алушының өзін-өзі басқаруын дамыту, қамқорлыққа алынғандармен және олардың ата-аналарымен қарым-қатынастағы ізгі ниет[3].

Куратор қызметін келесі функциялар бойынша анықтауға болады: ақпараттық, ұйымдастырушылық, коммуникативті, бақылаушы және шығармашылық. Ақпараттық функция білім алушыларды оқу сабақтарына қатысты барлық қажетті ақпаратпен қамтамасыз етуге бағытталған. Ұйымдастырушылық функция - куратор білім алушыларды оқудан тыс өмірін құрылымдайды, топтың бос уақытын бағыттайды және реттейді [4]. Коммуникативті функция білім алушыларға деген қолайлы психологиялық жағдайды қалыптастыруға және қолдауға бағытталған. Бақылау функциясы кураторға лайықты көшбасшы мен тәлімгер тұрғысынан топтың өмірін бақылауға және бақылауға мүмкіндік береді. Шығармашылық функция - куратордың шығармашылық қабілеттері оқу процесіне қатысады және оқу тобының дамуы мен өркендеуін дұрыс бағытта бейімдеуге, қызықтыруға және бағыттауға мүмкіндік береді. Осы айтылған маңызды функцияларды қолдана отырып топ кураторы білім алушылардың жаңа ортада сәтті бейімделуіне ықпал жасауы қажет. Сондай-ақ, куратор пән оқытушыларымен әңгімелесіп, жекелеген білім алушылардың сабақ үлгерімі бойынша артта қалуының себебін анықтап, оқу материалын меңгеруде дер кезінде көмек көрсету арқылы білім алушының ағымдағы үлгерімін жүйелі түрде бақылап отыруы маңызды. Топ кураторы білім алушының емтихан сессиясының психологиялық дайындығына қатысуы үлкен маңызға ие. Бірінші курс білім алушысына арналған бірінші сессия – бұл стрессті кезең, осы кезеңде

білім алушыны жігерлендіріп, табысқа деген сенімділікті ояту қажет. Зерттеушілердің анализі бойынша білім алушының кездесетін ендігі қиындықтардың бірі - колледждегі бейтаныс орта. Жаңа оқуға аяқ басқан білім алушыға колледж кеңістігінде бағыт-бағдар беруі үшін, «бірінші курс білім алушысының анықтамалығын» (электрондық нұсқа) дайындау қажет [5]. Куратордың басты негізгі міндеті – бірінші курс білім алушысының мамандығына деген оң көзқарасын қалыптастыру. Кейбір білім алушылар күтпеген оқу қиындықтарына тап болып, кәсіби таңдаудың дұрыстығына күмәндана бастайды. Олардың көпшілігінде болашақ мамандығы туралы білмеушіліктен күмән туады, бұл өз кезегінде олардың көзқарасын өзгертеді, оқуға деген қызығушылықтың төмендеуіне, оқу үлгерімінің төмендеуіне әкеледі. Сондықтан 1-курс білім алушыларымен қарым-қатынас жасағанда куратордың күш-жігері білім алушының болашақ мамандығының ерекшеліктерін жан-жақты білуге бағытталуы керек. Бұл оқуға деген құштарлықты қолдайды, оқу үлгерімі мен қоғамдық жұмысқа деген қызығушылықты арттырады. Ендігі бір білім алушының бейімделуіне оң әсерін беретін жұмыс түрі- кураторлық сағат. Кураторлық сағаттардың көмегімен 1-курс білім алушылары өздері үшін жаңа ортаға дұрыс бағдарлану мүмкіндігіне ие болады және ең бастысы, қазіргі уақытта олардың колледж, профессорлық-оқытушылық құрамы үшін патриоттық сезімнің негізі қаланды. Заманауи куратор азаматтық пен патриотизмді, адамдық қадір-қасиетті, жалпы және кәсіби мәдениетті, дербестік пен жауапкершілікті, еңбекке қабілеттілікті біріктіретін біртұтас тұлға ретінде топтағы әрбір білім алушының өзін-өзі тану мен өзін-өзі тәрбиелеуіне, шығармашылық өзін-өзі дамытуға ықпал етуді мақсат етуі керек. Осылайша, білім алушыларға олардың мәселелеріне бей-жай қарамайтын және кез келген жағдайда шын мәнінде көмектесе алатын адам қажет.

Соңғы уақытта бейімделу мәселесі білім беру орны саласындағы ең өзекті мәселелердің біріне айналды. Колледжде білім берудің бастапқы кезеңі, өзіңіз білетіндей, білім алушының одан әрі дамуында маңызды рөл атқарады. Бейімделу процесі неғұрлым тез аяқталса, соғұрлым жақсы. Бұл мәселені шешуге куратордың ролі ерекше. Білім алушылардың бейімделу қабілетінің даму деңгейі, олардың шығармашылық қабілеттерінің дамуы, әр түрлі іс-әрекет түрлеріне ішкі мотивациясы куратор жүргізген жұмысының тиімділігіне байланысты. Осылайша, кураторлық жұмыс, ең алдымен, білім алушыны колледжін жағдайына бейімдеуге, топта қолдаушы, сенімді қарым-қатынас жасауға, студенттің әлеуметтік мақұлданған мінез-құлқын қалыптастыруға, жетілдіруге бағытталған.

Пайдаланылган әдебиеттер тізімі:

1. Крысько В. Словарь-справочник по социальной психологии. СПб.: Питер, 2003
2. Ключникова Д. В. Значение куратора учебной группы в процессе адаптации первокурсника // Современные технологии непрерывного обучения школа–вуз [Текст]: материалы Всероссийской научно-методической конференции / под общ. Ред. Е.Д. Чертова ; Воронеж. Гос. Ун-т инж. Технол. - Воронеж: ВГУИТ, 2014. – с. 23.
3. Об утверждении Инструкции об организации работы куратора студенческой группы высшего учебного заведения [Электронный ресурс] : постановление Министерства образования Республики Беларусь, 26 апр. 2006 г., № 41 // Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь.
4. Гребенщиков А.В. Повышение уровня конкурентоспособности бакалавров направления 36.03.01 – ветеринарно-санитарная экспертиза Гребенщиков А.В. / Проблемы практической подготовки студентов: содействие трудоустройству молодых специалистов: проблемы и пути их решения. Материалы XI Всероссийской научно-практической конференции. 2014. С. 31.
5. Лагереv В. В. Адаптация студентов к условиям обучения в техническом вузе и особенности организации учебно-воспитательного процесса первокурсника / В. В. Лагереv. - М., 1991.-48 с.

References:

1. Krysko V. Dictionary-handbook of social psychology. St. Petersburg: Peter, 2003
2. Klyuchnikova D. V. The importance of the curator of the study group in the process of adaptation of a first-year student // Modern technologies of continuous education school–university [Text]: materials of the All-Russian Scientific and Methodological Conference / ed. by E.D. Chertova ; Voronezh. State. Un-t eng. Technol. - Voronezh: VSUIT, 2014. – p. 23.
3. On the approval of the Instruction on the organization of the work of the curator of the student group of the higher educational institution [Electronic resource] : Resolution of the Ministry of Education of the Republic of Belarus, April 26, 2006, No. 41 // National Legal Internet Portal of the Republic of Belarus.
4. Grebenshchikov A.V. Increasing the level of competitiveness of bachelors of the direction 36.03.01 – veterinary and sanitary examination Grebenshchikov A.V. / Problems of practical training of students: promoting the employment of young professionals: problems and ways to solve them. Materials of the XI All-Russian Scientific and Practical Conference. 2014. p. 31.

5. Lagerev V. V. Adaptation of students to the conditions of study at a technical university and the features of the organization of the educational process of a first-year student / V. V. Lagerev. - М., 1991. -48 p.

РОЛЬ КУРАТОРА ГРУППЫ В УСПЕШНОЙ АДАПТАЦИИ ОБУЧАЮЩИХСЯ КОЛЛЕДЖА

Г.Ж. ЖҰМАБАЕВА [0000-0002-5511-8060], **А.К. ТОГАЙБАЕВА** [0000-0002-2071-9536]

Актюбинский региональный университет им К.Жубанова., Актөбе, Казакстан

*e-mail: zzhumabaevaa@mail.ru, aikat_76@mail.ru

Аннотация: В статье рассматривается роль куратора группы в процессе адаптации обучающихся колледжа. Показано, что роль куратора важна для обучающегося, перешедшего на новое обучение. Подчеркивается важность кураторской работы и поддержки, способствующей успешной адаптации обучающегося.

Ключевые слова: куратор, адаптация, обучающийся, поддержка, колледж, кураторская работа.

THE ROLE OF THE CURATOR OF THE GROUP IN THE SUCCESSFUL ADAPTATION OF COLLEGE STUDENTS

ZHUMABAYEVA G.ZH [0000-0002-5511-8060] **TOGAIBAYEVA A.K.** [0000-0002-2071-9536]

K. Zhubanov Aktobe Regional University, Aktobe, Kazakhstan

*e-mail: zzhumabaevaa@mail.ru, aikat_76@mail.ru

Abstract. The article discusses the role of the group supervisor in the process of adaptation of college students. It is shown that the role of the curator is important for the student who has switched to a new training. The importance of curatorial work and support that contributes to the successful adaptation of the student is emphasized.

Keywords: curator, adaptation, students, support, college, curatorial work.